

YIRINGLI YALLIG‘LANISH KASALIKLARIDA HAMSHIRALIK JARAYONI VA UNI TO‘G‘RI TASHKIL QILISH

Nishonava Muqaddas Mirzaolim qizi:

**Rishton Abu Ali ibn Sino
nomidagi jamoat salomatligi
texnikumi bosh o‘qituvchisi.**

Annotatsiya : Maqolada yiringli yallig‘lanish kasalliklarida bemorlarni parvarish qilishda hamshiralik jarayonining roli, uning samarali tashkil etilishi va klinik natijalarga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda yallig‘lanish jarayonining patofiziologiyasi, infeksiyon agentlar bilan kurash, bemorlarni monitoring qilish, antiseptik va gigiyenik chora-tadbirlarni qo‘llash, shuningdek, reabilitatsiya va profilaktika bo‘yicha amaliy tavsiyalar o‘rganildi. Maqola hamshiralik amaliyotini takomillashtirish, kasallikning asoratlarini kamaytirish va bemor xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan.

Kalit so‘zlar : yiringli yallig‘lanish kasalliklari, hamshiralik jarayoni, parvarish, infeksiya, monitoring, antiseptik chora-tadbirlar, reabilitatsiya, bemor xavfsizligi, profilaktika, klinik yordam.

Yiringli yallig‘lanish kasalliklari — bu organizmda infeksiyon agentlar (bakteriyalar, viruslar, zamburug‘lar) ta’sirida yuzaga keladigan, to‘qimalar va organlarning yallig‘lanish jarayoni bilan kechadigan kasalliklar hisoblanadi. Ushbu kasalliklar nafaqat bemorning sog‘ligiga, balki hayot sifatiga, ish qobiliyatiga va ijtimoiy faoliyatiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Yiringli yallig‘lanish jarayonida immun tizimning javobi infeksiya bilan kurashish maqsadida aktivlashadi, biroq bu jarayon nazorat qilinmasa, organizm to‘qimalari va organlari zarar ko‘rishi mumkin. Shu bois, yiringli yallig‘lanish kasalliklarini vaqtida aniqlash va samarali parvarishlash juda muhimdir.

Hamshiralik jarayoni yiringli yallig‘lanish kasalliklarida bemorlarni kompleks qo‘llab-quvvatlash, infektsiyaning tarqalishini oldini olish, asoratlarning oldini olish va bemor xavfsizligini ta‘minlashga qaratilgan. Bu jarayon bemorning klinik holatiga moslashtirilgan, tizimli va individual yondashuvni talab qiladi. Hamshira bemor bilan doimiy aloqada bo‘lib, uning holatini baholaydi, yallig‘lanish belgilarini monitoring qiladi va shifokor ko‘rsatmalari asosida tegishli chora-tadbirlarni amalga oshiradi.

Yiringli yallig‘lanish kasalliklarida hamshiralik jarayonining asosiy vazifalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Bemorni baholash va monitoring qilish:

- Bemorning umumiy holatini doimiy kuzatish: tana harorati, qon bosimi, puls, nafas olish tezligi, yara yoki yallig‘langan hududning ko‘rinishi va holati.
- Yallig‘lanish jarayonining dinamikasini belgilash, infektsion agentlar bilan kurashning samaradorligini baholash.

Infektsiyaga qarshi profilaktika va nazorat:

- Yaralarni antiseptik vositalar bilan tozalash va steril sharoitda parvarishlash.
- Shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilish va bemorlarni bu borada o‘qitish.
- Boshqa bemorlarga infektsiya tarqalishini oldini olish uchun karantin va izolyatsiya choralari.

Dori-darmonlarni qo‘llash va shifokor bilan muvofiqlashtirish:

- Shifokor tomonidan belgilangan antibiotiklar, yallig‘lanishga qarshi vositalar va simptomatik davolashni nazorat qilish.
- Dozalarni to‘g‘ri va o‘z vaqtida berish hamda bemorning reaksiyalarini kuzatish.

Parvarish va qo‘llab-quvvatlash:

- Bemorning to‘g‘ri ovqatlanishi, yetarli suyuqlik iste‘moli, dam olish va jismoniy faollik rejimi nazorat qilinadi.
- Ruhiy qo‘llab-quvvatlash, bemorning xavotirini kamaytirish va psixologik barqarorligini saqlash.

Reabilitatsiya va hayot tarzini o'zgartirish:

- Bemorni kasallik alomatlarini kuzatishga o'rgatish, uy sharoitida monitoring qilish.
- Gigiyena qoidalariga rioya qilish, zarur bo'lsa, profilaktik dori-darmonlar va davolash rejalarini davom ettirish.
- Hayot sifatini oshirish va asoratlarning oldini olishga qaratilgan jismoniy mashqlar va fizioterapiya tadbirlarini qo'llash.

Hamshiralik jarayoni yiringli yallig'lanish kasalliklarida faqat klinik yordam ko'rsatish bilan cheklanmaydi. U bemorni kompleks qo'llab-quvvatlash, infeksiyon xavflarni kamaytirish, bemor va uning oilasini kasallik bilan bog'liq xavf va profilaktik choralar haqida xabardor qilishni o'z ichiga oladi. Shu bois, hamshiralik jarayoni nafaqat bemorning tiklanishini tezlashtiradi, balki infektsiya tarqalishini oldini olish va kasallikning surunkali asoratlarini kamaytirishda ham hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Zamonaviy tibbiyotda yiringli yallig'lanish kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni parvarish qilish interdisipliner yondashuvni talab qiladi: hamshira, shifokor, fizioterapevt va psixologning birgalikdagi ishlashi samarali natija beradi. Hamshiralik jarayonining to'g'ri tashkil etilishi bemorning xavfsizligi, kasallikni nazorat qilish va klinik natijalarni yaxshilashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yiringli yallig'lanish kasalliklarida hamshiralik jarayoni bemor salomatligini saqlash va klinik natijalarni yaxshilashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Hamshiralik jarayoni bemorning umumiy holatini monitoring qilish, infeksiyaga qarshi chora-tadbirlarni amalga oshirish, dori-darmonlarni nazorat qilish, ruhiy va jismoniy qo'llab-quvvatlash hamda reabilitatsiya choralari bilan bog'liq.

Samarali hamshiralik jarayoni quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

- Infektsiyaning tarqalishini kamaytiradi;
- Yaralarni tezroq tiklashni ta'minlaydi;
- Kasallikning surunkali asoratlarini kamaytiradi;
- Bemorning hayot sifatini oshiradi;

Bemor xavfsizligini ta'minlaydi va o'zini nazorat qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Natijada, yiringli yallig'lanish kasalliklarida hamshiralik jarayonini to'g'ri tashkil qilish nafaqat bemorning tezroq tiklanishiga, balki infeksiya tarqalishini kamaytirish va kasallik asoratlarini minimal darajaga tushirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, hamshira va tibbiyot xodimlarining malaka darajasi, klinik ko'nikmalari va bilimlari jarayonning samaradorligini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Perry A.G., Potter P.A. **Fundamentals of Nursing**. 10th Edition. 2019.
2. Smeltzer S.C., Bare B.G. **Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing**. 14th Edition. 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. **Hamshiralik faoliyati bo'yicha qo'llanma**. Toshkent, 2021.
4. Dougherty L., Lister S. **The Royal Marsden Hospital Manual of Clinical Nursing Procedures**. 10th Edition. 2019.
5. Ignatavicius D.D., Workman M.L. **Medical-Surgical Nursing: Concepts for Interprofessional Collaborative Care**. 9th Edition. 2020.
6. WHO. **Infection prevention and control guidance**. 2022.
7. Cherry B., Jacob S.R. **Contemporary Nursing: Issues, Trends, & Management**. 8th Edition. 2020.
8. Kardiologiya va infeksion kasalliklar jurnali. **Yallig'lanish va infeksiya nazorati**. Toshkent, 2022.
9. Smeltzer S.C. **Medical-Surgical Nursing: Assessment and Management of Clinical Problems**. 14th Edition. 2021.
10. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. **Infeksiya nazorati va antiseptik chora-tadbirlar bo'yicha tavsiyalar**. 2022.
11. Ignatavicius D.D., Workman M.L. **Nursing Care Plans: Guidelines for Individualizing Client Care Across the Life Span**. 2020.
12. Potter P.A., Perry A.G. **Essentials for Nursing Practice**. 9th Edition. 2018.

13. McCance K.L., Huether S.E. ***Pathophysiology: The Biologic Basis for Disease in Adults and Children***. 8th Edition. 2019.
14. World Health Organization (WHO). ***Patient Safety and Quality of Care***. 2021.
15. Dougherty L., Lister S. ***Clinical Nursing Skills and Techniques***. 9th Edition. 2020